

Schiller már a 18. század végén konstatálta, hogy a földet elhagyták Görögország istenei, akik a gyönyört és annak forrását, a testi szépséget szentségként hirdették. Mint Schiller írja, akkor Ámor jóvoltából a hősök, az emberek és az istenek között „szép frigy” köttetett. Ennek a világnak azonban örökre vége szakadt a földön. Nietzsche jól látta, hogy a kereszténység a pokol mélyére száműzte a testi szerelmet. Baker filmje a kereszténység utáni folyamat végeredményét mutatja, egy olyan helyet, ahonnan egyaránt eltűnt a görög istenek gyönyörvallása és az azt felváltó kereszténység gyönyör-ellenes terrorja.

Ha pár évvel ezelőtt készül, az *Anora* disztópiának minősült volna, de 2025-ben ez a film már sültrealista

alkotás, melynek rekordszámú Oscar-díjai azt mutatják, hogy a film rendezője telibe talált, a díjkiosztók a filmben saját életvilágukra ismertek. Ezt a világot már nem lakják többé faunok, szatírok, de szentek és a bűneik miatt elkárhozottak sem. A testek fejrészében egykor tárolt érzések, gondolatok, hitek már mind a létezők egyetemét behálózó kommunikációs technológia által teremtett felhőbe költöztek, ahol lassan, de biztosan készül a mesterséges agy, mely a nem is túl távoli jövőben a világ igazi ura lesz. Csak a testekben lakozó ördögök maradtak.

Anora. Amerikai dráma, 2023, 129 perc. Rendező-forgatókönyvíró: **Sean Baker.** Operatőr: **Drew Daniels.** Szereplők: **Mikey Madison, Mark Eydelshteyn, Yura Borisov, Ivy Wolk.**

Csengery Kristóf

A rézangyalát!

Nincs új a nap alatt, mindennek van előzménye. Ha a közönség manapság rézfúvós kamarazenével találkozik, a rafinált hangszínekben, különleges effektusokban és izgalmas harmóniákban bővelkedő, virtuóz és elegáns kortárs kompozíciók vagy épp a barokk, klasszikus, romantikus repertoárdarabok meglepően idiomatikus átíratainak hallgatása közben (hangsúlyozzuk: *rézfúvós kamarazeneről* és nem az indulókat és/vagy más katonazenét játszó, még ma is gyakran – bár korántsem kizárólag – egyenruhás tagokat tömörítő *fúvószenekarról* beszélünk) nem

árt, ha eszébe jut, hogy mindez a toronyzene, a *Turmmusik* távoli le származottja. Az utóbbi a zenetörténet letűnt évszázadainak gyakorlata volt, és a késő 16. századtól a korai 18. századig nagyjából másfél évszázadon át virágzott.

Mit rejt a szó? A régi polgári városok életének merőben hétköznapi és gyakorlatias jelenségét. A városoknak akkoriban is voltak alkalmazottai, többek között zenészek, s azok sorában is néhány fúvósmuzsikus (a *Stadtpeiferek*), akik a templomok vagy a városháza, netán a vártornyában helyet foglalva (innen a

toronyzene kifejezés) egyrészt a nap-szakok múlását jelezték azzal, hogy meghatározott órákban zeneművet szólaltattak meg, másrészt ha baj történt, például tűz ütött ki, akkor is bele kellett fújniuk hangszereikbe (a toronyőr – *Turmwächter* – és a muzsikus gyakran azonos személy volt). Magasan a háztetők felett kellett muzsikálniuk, mert szükség volt a szabad térre, amelyben a hangszerek hangja akadálytalanul jut el nagy távolságra, és persze az is fontos volt, hogy erős hangúak legyenek az instrumentumok, ezért alkalmaztak erre a célra vonósok vagy pengetősök helyett rézfúvósokat. A *Turmmusik* együtteseit főként cornettók, trombiták és harsonák alkották.

Négy- vagy ötszólamú muzsikuscsoportokat kell elképzelnünk, amelyek – szigorúan vallásos évszázadokról lévén szó – gyakran játszottak megharmonizált korálokat, de más egyszerűbb darabok is számba jöhettek, és lényeges, hogy *harmóniákban* mozgó zenéről volt szó, innen származik a fúvószene neve, a *Harmoniemusik*, s ez az elnevezés átalakulva életképes maradt egészen a szimfonikus zenekarok koráig, hiszen azokban a fúvósrészletet testületileg *Harmonienak* nevezték, arra utalva, hogy (némi egyszerűsítéssel) amíg a vonósok a dallamot játsszák, a fúvósok – hangzó háttérként vagy alátámasztásként – hozzáadják az akkordokat, vagyis a harmóniát. Persze a képlet már a bécsi klasszikában sem volt ennyire egyszerű, hiszen már a Mozart- és Haydn-szimfóniákban is időről időre felbukkannak választékosan kidolgozott és individuális fúvósszólók, igaz, ezeket akkoriban még többnyi-

re a fa- és nem a rézfúvósok kapták, a rézfúvósok egyelőre ritkán jutottak egyéni szerephez, inkább a harmóniai „töltelék” játszották.

A 20. században azonban – s azon belül is mindenekelőtt a század második felében – megvalósult a hangszerek emancipációja, beköszöntött az összes hangszertípus egyenjóságának ideje, „felszabadultak a zenekari rabszolgák”. A zeneszerzők ezzel összefüggésben kedvet kaptak ahhoz, hogy szóló- és kamara-darabokat komponáljanak a legkülönbözőbb, addig e szerepkörökben mellőzött instrumentumokra, az ütőktől a hárfán át a rézfúvósokig. A korábbi évszázadok vonósnégyesei és zongoratriói után (miközben ezek a műfajok persze nem tűntek el) a legkülönbözőbb összeállítású kamaraegyüttesek jöttek létre a fuvolanégyestől a szaxofonkvartettig, az ütőhangszeres együttestől a tizenkét csellót felvonultató kamara-zenei csoportig. Természetesen sok rézfúvósegyüttes is alakult világszerte, s ezek tagjai többnyire tudatában voltak/vannak annak, hogy milyen műfaj kései örökösei, hiszen alkalomadtán maguk is szívesen megszólaltatták/megszólaltatják a *Turmmusik* legjelesebb szerzőinek zenéjét, például Johann Pezel (1639–1694) darabjait.

A muzsikusszakma persze tudja, de kérdés, hogy a nagyközönség számára mennyire vált világossá: Magyarország fúvósnagyhatalom. A zenetörténet évszázadaiban többnyire három nemzethez kapcsolták a magasrendűen fejlett fúvóskultúra képzetét: a már említett németekhez, a csehekhez és a franciákhoz. A 20. századtól azonban Magyarország is számos nagyszerű fúvóst nevelt

ki: jobbnál jobb fuvolásokat, oboásokat, klarinétosokat, fagottosokat, trombitásokat, kürtösöket, harsonásokat és tubásokat. Neveket is említhetnénk, de rengeteget kellene, és méltatlan volna, ha kimaradnának remek muzikusok – márpedig néhányan óhatatlanul kimaradnának, ahogyan az hasonló esetekben többnyire megtörténik. Együttesek is alakultak, már az 1950-es évektől, pompás fúvósötösök (a fúvósötös fuvola, oboa, klarinét, fagott és kürt hagyományos kvintettje), később pedig jobbnál jobb rézfúvóegyüttesek. Persze az együttesek léte és sikeres működése, mint minden zenekultúrában, nálunk is megteremtette a repertoárt. Magyarországon számos zeneszerző írt és ír ma is örömmel rézfúvósokra, éppen azért, mert az ország bővelkedik a bámulatatos virtuozitással játszó, világklasszis rézfúvósokban, és ezek a művészek az elmúlt évtizedekben több nagy sikerű együttest is alapítottak és működtettek.

Ezek egyike a játékos nevű *In Medias Brass*, a trombitás *Kresz Richárd* és *Pálfalvi Tamás*, a kürtös *Benyus János*, a harsonás *Sztán Attila* és a tubás ifj. *Bazsinka József* kvintettje. Az együttes éppen tizenöt éve alakult, s a másfél évtizedes jubileumot április 2-án a Zeneakadémia Solti-termében hangversennyel ünnepelte. A koncerten nemcsak a kvintett tagjai léptek fel: a műsor néhány számát kizárólag az öttagú együttes játszotta, más kompozíciókban azonban változó létszámban vendégművészek is kiegészítették a kvintettet. Közreműködött a koncerten trombitán *Nagy Antal Endre*, *Nagy Sándor*, *Turai Gergő* és *Vanyó Karsa*, harsonán *Gyivicsán György*

és *Stürzenbaum Róbert* (utóbbi az eredeti, első felállásban az *In Medias Brass* alapítói közé tartozott), basszusharsonán *Wagner Csaba*, ütőhangszereken *Herboly László* és *Hencz Kornél*.

A sokszínű műsor érzékletesen illusztrálta, hogy rézfúvóegyüttesen, ha hozzáértő muzikusok jó átiratokat készítenek, lényegében mindent el lehet játszani. Ezúttal eredeti kompozíciók és átiratok egyaránt megszólaltak: hallottuk a 17. századi olasz szerző, Falconieri *Ciacconáját* rézfúvókon ütőhangszeres kísérettel, elhangzott Bach 3., *G-dúr brandenburgi versenye*, ezt Borogyin *Igor hercegéből* a *Polovec* táncok követték. A szünet előtti utolsó szám eredeti apparátusán hangzott fel: *Dubrovay László 3. rézfúvós kvintettjének* második és harmadik tétele azokat a különleges effektusokat sorakoztatja fel, amelyeket a rézfúvós hangszerek játékosai a modern zeneszerzőknek kínáltak fel az elmúlt évtizedekben, hogy színesíthessék velük kompozícióik eszköztárát.

A szünet után *Ránki György* műve, *A hétfejű sárkány szerenádja* a rézfúvós-kamaraegyüttesre komponált művek humorának lehetőségeit illusztrálta, *Bernstein Times Square 1944* és *Barabás Árpád Sonata in blues* című darabja pedig azt tette világossá, milyen könnyedén tud átlényegülni ez az apparátus jazzegyüttesé. Végül a zárószám, *Sosztakovics Ünnepi nyitánya*, amelyet az előadók a szünni nem akaró ünneplést megköszönve, ráadásként meg is ismételtek, a kisebbfajta fúvós-kamarazenekarrá való kibővülés esetéhez szolgált példával, hiszen itt, a fináléban valamennyi

vendég csatlakozott az In Medias Brass muzsikusihoz, és így búcsúzóul tizenkét rézfúvós muzsikus és két ütőhangszeres művész örvendeztette meg nagyszerűen telt zengésű, gazdag hangzással a közönséget.

Az In Medias Brass tagjai valamennyien hangszerük kivételes virtuózai, akik valószínűtlenül fürge technikával, könnyedén, nagy kifejezőerővel, számtalan szint és gazdag karaktervilágot elővarázsolva játszanak. Muzsikálásuk pontos és elegáns, pergő vagy éppen szélesen éneklő, attól függően, hogy az adott pillanat mit követel. Az együttes érzékelhetően maximalista, produkcióit aprólékosan, nagy igényességgel

dolgozza ki, de a játék feszessége és precizitása nem akadályozza meg a művészeket abban, hogy egyszerűsmind felszabadultan is muzsikáljanak, egymással állandó és közvetlen kommunikációban, és mindenekfelett: önfelelt játékosággal. Talán ez az utóbbi jellegzetesség volt a különlegesen magas színvonalú koncert legvonzóbb mozzanata: az a képesség, amellyel a muzsikusok mindvégig, valamennyi stílusban és műfajban megőrizték a zenélés spontaneitását és örömet sugárzó közvetlenségét.

Az In Medias Brass hangversenye. Zeneakadémia, Solti-terem, 2025. április 2.

Stuber Andrea

Kövesd a példát, a párt szavát, és győzni fogsz!

A bajnokok bajnoka – Papp Laci előadása úgy kezdődik, hogy balról belép az ajtón egy színész, Kaszás Mihály, aki a túlméretezett, keresztben ráncolódó, félkopasz parókájában úgy fest, mintha valami *Star Trek*-epizódban készülne fellépni. De nem. Biszku Bélát játssza. Alázatosan felnéz az ajtókeret fölött lógó Lenin-képre, majd átmegy a színen, hogy a jobb oldali ajtó fölé függesztett Hruscsov-portréra is vessen egy engesztelő pillantást. Eközben a sokat látott nézőnek az az első gondolata, hogy a Déryné Program, amely anyagi gondokkal aligha küzd, vajon mire költ az adófizetők milliárdjaiból, ha egy normális parókára nem?

A 2020-ban egymilliárd forinttal elindított Déryné Program nevű, nem egykönnyen áttekinthető színházi intézmény büszkén felvállalt feladata *a minőségi színházi élmény eljuttatása azokra a területekre is, ahol a kultúrához való hozzáférés lehetősége korlátozott*. A Déryné Program *felkarolja a kulturális fejlettség növelésében érdekelt térségeket, kistélepüléseket, elérhetővé teszi a kultúrát és minőségemlést indukál* – írja a honlap, amelyen kibogarászható, hogy a kulturális minisztérium ehhez 8 118 936 468 forint finanszírozást biztosított 2020-tól 2024-ig. (Lehet, hogy ez nem minden. Ki tudja követni. Talán ebben az összegben